

Byla C-2/23

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2023 m. sausio 3 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Oberlandesgericht Wien (Austrija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2022 m. gruodžio 20 d.

Pareiškėjos:

FL ir KM Baugesellschaft m.b.H. & Co. KG

SAG

Pagrindinės bylos dalykas

Konkurencijos teisė – Pareiškimų pagal baudų sušvelninimo programą ir susitarimo pareiškimų apsauga – Poveikis teisėsaugos institucijoms

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Sąjungos teisės išaiškinimas, SESV 267 straipsnis

Prejudiciniai klausimai

Pirmasis klausimas:

Ar Sąjungos konkurencijos teisės nuostatos, visų pirma 2014 m. lapkričio 26 d. Direktyva 2014/104 ir jos 6 straipsnio 6 ir 7 dalys bei 7 straipsnio 1 dalis ir 2018 m. gruodžio 11 d. Direktyva 2019/1 ir jos 31 straipsnio 3 dalis, turi būti aiškinamos taip, kad jose numatyta pareiškimų pagal baudų sušvelninimo programą ir susitarimo pareiškimų ir iš jų gautos informacijos apsauga yra absoliuti ir taip pat taikoma teisėsaugos institucijų (prokuratūrų ir baudžiamųjų teismų) atžvilgiu, todėl pareiškimai pagal baudų sušvelninimo programą ir

susitarimo pareiškimai negali būti įtraukiami į baudžiamosios bylos medžiagą ir naudojami kaip pagrindas tolesniam tyrimui?

Antrasis klausimas:

Ar Sąjungos konkurencijos teisės nuostatos, visų pirma 2014 m. lapkričio 26 d. Direktyva 2014/104 ir jos 6 straipsnio 6 ir 7 dalys bei 7 straipsnio 1 dalis ir 2018 m. gruodžio 11 d. Direktyva 2019/1 ir jos 31 straipsnio 3 dalis, turi būti aiškinamos taip, kad absoliuti pareiškimų pagal baudų sušvelninimo programą ir susitarimo pareiškimų apsauga (kaip tai suprantama pagal pirmąjį klausimą) taip pat apima dokumentus ir iš jų gautą informaciją, kuriuos subjektas, kuriam taikoma baudų sušvelninimo programa, arba susitarimo pareiškimą pateikęs subjektas pateikė siekdamas paaiškinti, sukongretinti ir įrodyti pareiškimo pagal baudų sušvelninimo programą arba susitarimo pareiškimo turinį?

Trečiasis klausimas:

Ar Sąjungos konkurencijos teisės nuostatos, visų pirma 2014 m. lapkričio 26 d. Direktyva 2014/104 ir jos 6 straipsnio 6 ir 7 dalys bei 7 straipsnio 1 dalis ir 2018 m. gruodžio 11 d. Direktyva 2019/1 ir jos 31 straipsnio 3 dalis, turi būti aiškinamos taip, kad jose numatyta pareiškimų pagal baudų sušvelninimo programą, susitarimo pareiškimų (ir dokumentų, kaip tai suprantama pagal antrąjį klausimą) ir iš jų gautos informacijos apsauga yra absoliuti ir baudžiamajame procese taikoma taip pat kaltinamųjų, kurie nėra subjektai, pateikę atitinkamą prašymą sušvelninti baudas arba susitarimo pareiškimą, atžvilgiu ir kitų baudžiamojo proceso šalių (visų pirma nukentėjusiųjų, kurie tuo naudodamiesi gali pareikšti civilinius ieškinius) atžvilgiu, todėl kaltinamiesiems ir nukentėjusiesiems negali būti suteikiama galimybė susipažinti su pareiškimais pagal baudų sušvelninimo programą, susitarimo pareiškimais ir tuo tikslu pateiktais dokumentais ir iš jų gauta informacija?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

2014 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/104/ES dėl tam tikrų taisyklių, kuriomis reglamentuojami pagal nacionalinę teisę nagrinėjami ieškiniai dėl žalos, patirtos dėl valstybių narių ir Europos Sąjungos konkurencijos teisės nuostatų pažeidimo, atlyginimo

2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1, kuria siekiama įgalinti valstybių narių konkurencijos institucijas, kad jos būtų veiksmingesnės vykdymo užtikrintojos, ir kuria užtikrinamas tinkamas vidaus rinkos veikimas

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Bundes-Verfassungsgesetz (Federalinis konstitucinis įstatymas, toliau – B-VG) 22 straipsnis

1975 m. *Strafprozessordnung* (Baudžiamojo proceso kodeksas, toliau – *StPO*) 2 straipsnio 1 dalis, 49 straipsnio 1 dalies 3 punktas ir 2 dalis, 51 straipsnio 1 dalis ir 2 dalies pirmas sakiny, 65 straipsnio 2 punktas, 66 straipsnio 1 dalies 2 punktas, 68 straipsnio 1 ir 2 dalys, 76 straipsnio 1 ir 2 dalys, 87 straipsnio 1 dalis, 106 straipsnio 1 dalis ir 162 straipsnis

Glaustas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 *Zentrale Staatsanwaltschaft zur Verfolgung von Wirtschaftsstrafsachen und Korruption* (Pagrindinė ekonominių nusikaltimų ir korupcijos tyrimo prokuratūra, toliau – prokuratūra) atlieka ikiteisminį tyrimą daugybės statybos įmonių ir jų atsakingųjų asmenų atžvilgiu dėl konkurenciją ribojančių susitarimų per viešojo pirkimo procedūras pagal Austrijos *Strafgesetzbuch* (Baudžiamasis kodeksas) 168b straipsnio 1 dalį ir dėl kitų nusikalstamų veikų. Tyrimas apima daugiau kaip 350 abejotinų viešojo pirkimo procedūrų, vykdytų 2006 – 2017 m., ir šiuo metu yra apie 860 kaltinamųjų.
- 2 Vykstant šiam baudžiamajam procesui, *Bundeswettbewerbshörde* (Federalinė konkurencijos institucija) iniciavo konkurencijos bylą dėl baudų skyrimo *Oberlandesgericht Wien* (Vienos aukštesnysis apygardos teismas), kuris yra jurisdikciją kartelių bylose turintis Austrijos teismas. Nagrinėjant šią bylą abi pareiškėjos paprašė taikyti konkurencijos teisėje numatytą baudų sušvelninimo programą. Pareiškėjų dalyvavimas baudų sušvelninimo programoje buvo sėkmingas ir jurisdikciją kartelių bylose turintis teismas pagal atitinkamą *Bundeswettbewerbshörde* prašymą joms skyrė mažesnę baudą.
- 3 Prokuratūros atliekamas ikiteisminis tyrimas buvo koordinuojamas su *Bundeswettbewerbshörde*. Prokuratūra taip pat paprašė, kad jurisdikciją kartelių bylose turintis teismas pagal administracinės pagalbos procedūrą pateiktų bylos dokumentų kopiją. Pateikdamas šią kopiją, minėtas teismas aiškiai nurodė B-VG 22 straipsnį ir *Oberster Gerichtshof* (Aukščiausiasis Teismas) sprendimą, pagal kurį tuo metu galiojusi *Kartellgesetz* (Kartelių įstatymas) nuostata, kuria apribota trečiųjų asmenų galimybė susipažinti su jurisdikciją kartelių bylose turinčio teismo bylomis, netaikoma prokuratūros atžvilgiu ir joje nenustatyta teisinė konfidencialumo pareiga, kuri būtų taikoma ir teisėsaugos institucijų atžvilgiu. *Bundeswettbewerbshörde* prokuratūrai jos prašymu pagal administracinės pagalbos procedūrą taip pat perdavė dokumentus ir nurodė, kad perduotiems dokumentams taikytina Direktyvoje 2019/1 numatyta apsauga. Prokuratūra jurisdikciją kartelių bylose turinčio teismo pateiktų bylos dokumentų dalis, kurias laikė reikšmingomis, taip pat *Bundeswettbewerbshörde* perduotus dokumentus, įskaitant pareiškimus pagal baudų sušvelninimo programą ir

susitarimo pareiškimus (jų dalis) su priedais, įtraukė į bylą ir jais remdamasi parengė naują prašymą policijai atlikti tyrimą.

- 4 Tada pareiškėjos pateikė prokuratūrai prašymą neįtraukti į bylą ir nenaudoti pareiškimų pagal baudų sušvelninimo programą ir susitarimo pareiškimų su atitinkamais dokumentais, taip pat visam laikui uždrausti su jais susipažinti visiems kitiems kaltinamiesiems ir nukentėjusiesiems. Prokuratūra šio prašymo netenkino, tik laikinai (kol šį klausimą galutinai išspręs teismas) panaikino galimybę susipažinti su dokumentų dalimis (tarp jų – su pareiškimais pagal baudų sušvelninimo programą ir susitarimo pareiškimais).
- 5 Dėl šio prokuratūros sprendimo pareiškėjos pareiškė prieštaravimą, jį prokuratūra perdavė *Landesgericht für Strafsachen Wien* (Vienos baudžiamųjų bylų apygardos teismas). Šis teismas prieštaravimą atmetė, dėl to pareiškėjos padavė skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 6 Pareiškimų pagal baudų sušvelninimo programą, susitarimo pareiškimų ir iš jų gautos informacijos apsauga nuo atskleidimo siekiama suteikti pranašumą subjektams, kuriems taikoma baudų sušvelninimo programa, žalos atlyginimo ir baudžiamuosiuose procesuose ir tiek nacionalinis, tiek Sąjungos teisės aktų leidėjas tai laiko būtina paskata tam, kad baudų sušvelninimo sistema veiktų.
- 7 Pavyzdžiui, Direktyvos 2019/1 31 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad neleidžiama jokia forma atskleisti pareiškimų pagal baudų sušvelninimo programą ar susitarimo pareiškimų, ir nustatyta aiški konfidencialumo pareiga, kurios laikymasis turi būti užtikrintas bet kurio asmens, taigi taip pat – teisėsaugos institucijų ir trečiųjų asmenų, atžvilgiu.
- 8 Tai patvirtina ir Direktyvos 2019/1 13 straipsnio 4 dalis, pagal kurią, siekiant užtikrinti konkurencijos teisėje numatytų baudų sušvelninimo programų veiksmingumą, konkurencijos teisė turi taikymo viršenybę prieš nacionalinę baudžiamąją teisę, ir šios direktyvos 72 konstatuojamoji dalis.
- 9 Įrodymai, kuriuos subjektai, kuriems taikoma baudų sušvelninimo programa, pateikia tik per konkurencijos institucijos atliekamą tyrimą arba specialiai šiam tyrimui (pavyzdžiui, vidaus tyrimų ataskaitos arba konkurencijos institucijai parengti sąrašai ir protokolai), yra pareiškimų pagal baudų sušvelninimo programą dalis ir jiems taip pat taikoma apsauga. Ši apsauga taikoma ir teisėsaugos institucijų atžvilgiu. Jei galimi nukentėjusieji informaciją baudžiamajame procese gautų aplinkiniais keliais, tai sumenkintų absoliučią apsaugą.
- 10 Jei absoliuti susitarimo pareiškimų ir iš jų gautos informacijos apsauga pagal galiojančius Austrijos teisės aktus būtų neužtikrinama, dėl Sąjungos teisės taikymo viršenybės turėtų būti tiesiogiai taikomos atitinkamos Sąjungos teisės nuostatos.

- 11 Yra pagrindo nuogaštauti, kad tretieji asmenys (kaltinamieji ir nukentėjusieji), kuriems pagal kartelių ir konkurencijos teisę, taip pat pagal Direktyvos 2014/104 6 straipsnio 6 dalį ir Direktyvos 2019/1 31 straipsnio 3 dalį negali būti suteikiama teisė susipažinti su pareiškimais pagal baudų sušvelninimo programą ar susitarimo pareiškimais, šių dokumentų turinį baudžiamajame procese sužinos aplinkiniais keliais. Dėl to subjekto, kuriam taikoma baudų sušvelninimo programa, statusą turinčios pareiškėjos ne tik baudžiamosios, bet ir civilinės teisės aspektais patektų į nepalankesnę nei kiti kaltinamieji padėtį.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

Teisinės padėties Austrijoje apibūdinimas

- 12 Austrijoje galioja tyrimo *ex officio* principas, kuris kartu su prokuratūros įgaliojimais vadovauti ikiteisminiam tyrimui reiškia, kad prokuratūra turi tirti bet kokį pradinį įtarimą ir imdamasi tinkamų tyrimo veiksmų jį išaiškinti. Visa atliekant tokį tyrimą surinkta reikšminga informacija turi būti įtraukiama į bylą. Tokią informaciją, pateikusios administracinės ar teisinės pagalbos prašymą, gali gauti ir kitos institucijos. Institucijos privalo teikti viena kitai pagalbą. Apriboti pagalbos teikimą arba atsisakyti ją teikti teisėsaugos institucijos gali, tik jei tai aiškiai nurodyta įstatyme.
- 13 Austrijos teisėje nėra nustatyta aiškaus administracinės ir teisinės pagalbos tarp, viena vertus, jurisdikciją kartelių bylose turinčio teismo ir konkurencijos institucijų, ir, antra vertus, tarp teisėsaugos institucijų apribojimo. Baudžiamajoje teisėje taip pat nėra nustatyta jokie su įrodymais susijusio draudimo, kalbant apie kartelių arba konkurencijos teisėje numatytus pareiškimus pagal baudų sušvelninimo programą arba susitarimo pareiškimus.
- 14 Pagal Austrijos *Strafprozessordnung* skirtingos proceso šalys turi teisę susipažinti su byla skirtingu mastu, o kaltinamasis iš esmės turi teisę susipažinti su visa byla. Tokiu atveju turi būti remiamasi bylos išsamumo principu. Apriboti kaltinamojo galimybę susipažinti su byla galima tik išimtiniais atvejais ir tik laikinai. Šiuo atveju išimties kriterijus nėra tenkinamas.
- 15 Be kaltinamųjų, teisę susipažinti su byla turi nukentėjusieji ir privatūs kaltintojai ir ši teisė jiems iš esmės turi būti suteikiama tuomet, kai tai reikalinga jų interesams (susijusiems su pareikštu reikalavimu) apginti.
- 16 Taigi prokuratūra pagal administracinės ir teisinės pagalbos procedūrą gautus kartelio tyrimo dokumentus (įskaitant pareiškimus pagal baudų sušvelninimo programą, susitarimo pareiškimus ir kitus dokumentus) pagal Austrijos teisės nuostatas teisėtai įtraukė į bylą ir jais remdamasi parengė prašymą atlikti tyrimą. Taip proceso šalims iš principo atsirado galimybė susipažinti ir su šiomis bylos dalimis. Dėl to pareiškėjos prašo atitinkamų dokumentų ir informacijos neįtraukti

į bylą ir nenaudoti kitiems tyrimo veiksams arba visam laikui uždrausti visoms proceso šalims su jais susipažinti.

Dėl Europos Sąjungos teisės kylančių klausimų apibūdinimas

- 17 Remiantis Direktyvos 2014/104 6 straipsnio 6 ir 7 dalimis ir Direktyvos 2019/1 13 straipsnio 3 dalimi, galima manyti, kad šiose direktyvose numatyta pareiškimų pagal baudų sušvelninimo programą ir susitarimo pareiškimų apsauga nuo atskleidimo turėtų būti plati apsauga, taikoma bet kurio trečiojo asmens, taigi taip pat – teismų ir institucijų bei atitinkamų proceso šalių, atžvilgiu. Tokį aiškinimą patvirtina ir Direktyvos 2019/1 13 straipsnio 4 dalis.
- 18 Nacionaliniu lygmeniu problema kyla dėl to, kad jurisdikciją kartelių bylose turintis teismas ir *Bundswettbewerbsbehörde* privalo vienas kitam teikti administracinę ir teisinę pagalbą, taigi perduoti savo dokumentus, įskaitant pareiškimus pagal baudų sušvelninimo programą ir susitarimo pareiškimus ir iš jų gautą informaciją. Jei perduotuose dokumentuose yra baudžiamajam procesui reikšmingos informacijos, jie turi būti įtraukiami į baudžiamąją bylą ir tuomet tampa prieinami proceso šalims, nes jos turi galimybę susipažinti su byla. Proceso šalys tokiu būdu gauta informacija gali pasinaudoti, pavyzdžiui, reikšdamos reikalavimus atlyginti žalą.
- 19 Apriboti galimybę susipažinti su byla galima tik labai retais atvejais, o nuolatinio ir bendro apribojimo iš esmės nenustatyta. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo manymu, tai turi neigiamų pasekmių subjektams, kuriems taikoma baudų sušvelninimo programa, kaip jie suprantami pagal konkurencijos teisę, baudžiamosios ir civilinės teisės aspektais ir kenkia pareiškimų pagal baudų sušvelninimo programą ir susitarimo pareiškimų apsaugos nuo atskleidimo tikslui.
- 20 Akivaizdu, kad nurodytose direktyvose numatyta platesnė pareiškimų pagal baudų sušvelninimo programą ir susitarimo pareiškimų apsauga nuo atskleidimo nei tik apsauga konkurencijos teisės procese. Vis dėlto galimybė baudžiamąjo proceso šalims susipažinti su byla šią apsaugą sužlugdytų. Todėl šiuo atveju aptariamame procese kyla klausimas, ar kartelio tyrimo dokumentų dalys gali būti įtraukiamos į baudžiamąją bylą ir, jei taip, kokios, ir kam turi būti suteikiama galimybė su jomis susipažinti, jei apskritai tokia galimybė numatoma.
- 21 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar nurodytose direktyvose numatyta pareiškimų pagal baudų sušvelninimo programą ir susitarimo pareiškimų (ir iš jų gautos informacijos) apsauga nuo atskleidimo yra absoliuti, taigi taip pat taikytina teisėsaugos institucijų atžvilgiu (pirmasis klausimas). Jei taip, ar teisėsaugos institucijoms jau turėtų būti draudžiama įtraukti dokumentus į bylą ir jais remiantis imtis kitų tyrimo veiksmų.
- 22 Jei būtų patvirtinta absoliuti apsauga, kiltų jos apimties klausimas, t. y. ar ji šiuo atveju, be pareiškimų pagal baudų sušvelninimo programą ir susitarimo pareiškimų, taip pat apima dokumentus, kuriuos atitinkamas subjektas pateikė

siekdamas paaiškinti, sukonkretinti ir įrodyti pareiškimo pagal baudų sušvelninimo programą turinį (antrasis klausimas).

- 23 Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai ir nagrinėjamus dokumentus būtų galima įtraukti į baudžiamąją bylą ir naudoti tolesniam tyrimui, reikėtų išsiaiškinti, ar direktyvose numatyta apsauga bent jau reiškia tai, kad kartu su subjektu, kuriam taikoma baudų sušvelninimo programa, kaltinamiems asmenims ir (arba) kitoms baudžiamojo proceso šalims turi būti visam laikui uždraudžiama susipažinti su šiomis bylos dalimis (trečiasis klausimas), tai būtų tiesioginė intervencija į Austrijos baudžiamąją teisę ir pagal Europos žmogaus teisių konvenciją saugomas kaltinamųjų teises.

DARBINIS VERTINIMAS